

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІНКЛЮЗИВНІ ВИДАННЯ: ТЕХНОЛОГІЇ СТВОРЕННЯ ТА ПРИНЦИПИ ДОСТУПНОСТІ»

Компонента освітньої програми – вибіркова (3 кредити)

Освітньо-професійна програма	Інклюзивні видання: технології створення та принципи доступності
Спеціальність	С7 Журналістика
Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика та інформація
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Мова навчання	українська
Профайл викладача (-ів)	Віщак Юліанна Сергіївна – асистентка кафедри журналістики https://journalism.chnu.edu.ua/pro-kafedru/spivrobotnyky/vishchak-yulianna-serhiivna/
Контактний тел.	+38 (0372) 58-48-33
E-mail:	yu.vishchak@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	
Консультації	середа з 14.00 до 15.00

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Інклюзивні видання: технології створення та принципи доступності» – курс присвячений вивченню теоретичних засад і практичних підходів до створення доступних книжкових та цифрових видань. Курс розглядає інклюзивність як важливий принцип сучасної культурної та видавничої практики, спрямований на забезпечення рівного доступу до інформації для різних груп читачів.

У межах дисципліни аналізуються особливості роботи з інклюзивними текстами, принципи доступного дизайну та типографіки, формати інклюзивних видань, а також технічні й редакторські аспекти їх підготовки. Окрема увага приділяється питанням етики репрезентації, взаємодії з авторами, консультантами та різними аудиторіями, а також сучасним практикам поширення інклюзивних книжкових продуктів.

Курс поєднує теоретичне осмислення інклюзивності в гуманітарних науках із аналізом сучасних видавничих практик і спрямований на формування у студентів(-ок) компетентностей, необхідних для створення доступних і соціально відповідальних видань.

Основний фокус курсу

Курс присвячений теоретичним і практичним аспектам створення інклюзивних книжкових та цифрових видань. У межах дисципліни розглядаються принципи доступності, особливості роботи з текстами для різних груп читачів, технічні та дизайнерські вимоги до інклюзивних видань, а також етичні принципи взаємодії з авторами й аудиторіями.

Особлива увага приділяється аналізу сучасних практик інклюзивного книговидання, технологіям підготовки видань для людей із різними типами сприйняття інформації, а також принципам універсального дизайну у книжковій продукції.

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів(-ок) системного розуміння принципів інклюзивності у видавничій справі та розвиток компетентностей, необхідних для створення доступних книжкових і цифрових видань з урахуванням потреб різних читацьких аудиторій..

Курс спрямований на:

- ознайомлення з концепціями інклюзивності та доступності у культурі та медіа;
- формування навичок аналізу аудиторій і їхніх інформаційних потреб;
- засвоєння технічних і дизайнерських принципів створення інклюзивних видань;
- розвиток етичної чутливості у взаємодії з авторами та читачами;
- ознайомлення з сучасними технологіями адаптації текстів для різних форматів доступного читання.

У результаті вивчення дисципліни студенти(-ки) здобувають системне розуміння принципів інклюзивності та доступності у сфері книговидавництва, ознайомлюються з технологіями створення інклюзивних книжкових і цифрових видань, а також із сучасними практиками їх підготовки та поширення. Вони набувають уміння аналізувати потреби різних читацьких аудиторій, застосовувати принципи доступного дизайну, типографіки та структурування тексту, оцінювати рівень доступності видань і враховувати етичні аспекти репрезентації.

Крім того, студенти(-ки) розвивають навички роботи з інклюзивними текстами, взаємодії з авторами, редакторами, ілюстраторами та іншими учасниками видавничого процесу, що дозволяє їм професійно долучатися до створення доступних і соціально відповідальних видавничих продуктів.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

МОДУЛЬ 1. Інклюзивність у культурі та видавничій справі	
Тема 1	<i>Інклюзивність як культурний і соціальний принцип.</i> Поняття інклюзивності. Інклюзивна культура та її роль у сучасному суспільстві. Доступність інформації як гуманітарна цінність.
Тема 2	<i>Інклюзивність у книговиданні.</i> Історія розвитку інклюзивних видань. Основні підходи до створення доступних книг. Міжнародні практики інклюзивного видавництва.
Тема 3	<i>Аудиторії інклюзивних видань.</i> Різноманіття читацьких аудиторій. Потреби читачів із різними типами сприйняття інформації. Особливості читання та доступу до тексту.
МОДУЛЬ 2. Дизайн і технології створення інклюзивних видань	
Тема 4	<i>Принципи доступності у книжковому дизайні.</i> Універсальний дизайн. Типографічні рішення для доступних текстів. Вибір шрифтів, контрасту, композиції сторінки.
Тема 5	<i>Ілюстрування та візуальна комунікація.</i> Особливості створення ілюстрацій для інклюзивних видань. Візуальні наративи, зрозумілість і доступність зображень.
Тема 6	<i>Формати інклюзивних видань.</i> Друковані та цифрові формати доступних видань. Адаптовані книги, аудіокниги, електронні формати..
Тема 7	<i>Технічна підготовка інклюзивних видань.</i> Особливості верстки та підготовки до друку. Технологічні аспекти створення доступних книг.
МОДУЛЬ 3. Етика, комунікація та поширення інклюзивних видань	
Тема 8	<i>Етичні принципи роботи з інклюзивними текстами.</i> Питання репрезентації, мови та культурної чутливості. Відповідальність видавця та редактора.
Тема 9	<i>Взаємодія з авторами(-ками) і фахівцями(-чинями).</i> Співпраця з авторами, перекладачами, ілюстраторами та консультантами з доступності.
Тема 10	<i>Поширення інклюзивних видань.</i> Бібліотеки, освітні установи, книжкові мережі та цифрові платформи. Роль інклюзивних видань у культурному просторі.

ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Навчальний процес поєднує теоретичне вивчення принципів інклюзивного книговидавання з аналізом практичних прикладів сучасної видавничої практики. Значна увага приділяється формуванню у студентів(-ок) здатності критично оцінювати доступність книжкових і цифрових видань, аналізувати їхній дизайн і структуру, а також застосовувати принципи інклюзивності у процесі створення видавничих продуктів.

Методи навчання:

- **Пояснювально-ілюстративний метод** – передбачає подання теоретичного матеріалу із використанням прикладів сучасних інклюзивних видань: основні поняття інклюзивності, принципи доступності та особливості роботи з різними читацькими аудиторіями, ілюструючи їх прикладами з видавничої практики.
- **Аналітичний метод** – студенти(-ки) аналізують структуру, дизайн і зміст конкретних книжкових видань, визначають рівень їхньої доступності та відповідність принципам інклюзивності. Такий підхід сприяє розвитку критичного мислення та професійного бачення видавничого продукту.
- **Кейс-метод (Case Study)** – навчання відбувається через аналіз конкретних ситуацій, пов'язаних із підготовкою та поширенням інклюзивних видань. Студенти(-ки) розглядають приклади успішних або проблемних видавничих проєктів, обговорюють можливі рішення та пропонують власні підходи до розв'язання професійних завдань.
- **Практико-орієнтоване навчання** – застосування теоретичних знань у процесі виконання практичних завдань, спрямованих на аналіз і оцінювання доступності книжкових видань, а також розроблення концепцій інклюзивних видавничих продуктів.
- **Дискусії** – обговорення етичних і культурних аспектів інклюзивності у видавничій справі, а також аналіз різних підходів до репрезентації різних груп читачів у книжкових виданнях.

Форми навчання:

- **Інтерактивні лекції** передбачають поєднання теоретичного матеріалу з аналізом прикладів із сучасної видавничої практики, обговоренням проблем редагування та колективним аналізом текстів.
- **Практичні заняття**, де студенти(-ки) виконують редакторські вправи, працюють із художніми текстами, аналізують композицію і стиль твору, а також опрацьовують приклади технічного редагування та оформлення книжкових видань.
- **Самостійна робота студентів** передбачає опрацювання теоретичних матеріалів, аналіз художніх текстів, виконання редакторських вправ, підготовку редакторських висновків і роботу над індивідуальними завданнями.
- **Презентації та обговорення результатів роботи** – студенти(-ки) представляють результати редакторського аналізу текстів, аргументують власні редакторські рішення та беруть участь у професійному обговоренні.

Освітні технології:

- Цифрові платформи для роботи з текстом, командної роботи тощо.
- Електронні ресурси видавничої індустрії – ознайомлення з матеріалами сучасних видавництв, електронними каталогами, онлайн-бібліотеками та професійними ресурсами, присвяченими питанням доступності та інклюзивного дизайну.
- Аналіз цифрових бібліотек і каталогів – робота з цифровими платформами, які містять інклюзивні книжкові видання, з метою дослідження різних форматів доступного читання та способів поширення таких видань.
- Використання сучасних інструментів для створення доступного контенту.

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Контроль результатів навчання здійснюється через поєднання поточного та підсумкового оцінювання, що дає змогу комплексно оцінити рівень засвоєння теоретичних знань, сформованість практичних навичок і здатність студентів(-ок) застосовувати принципи інклюзивності та доступності у процесі створення та аналізу книжкових видань.

Поточний контроль здійснюється протягом усього періоду вивчення дисципліни та спрямований на оцінювання систематичності роботи студентів(-ок), рівня розуміння навчального матеріалу та активності під час занять. Він передбачає:

- виконання практичних завдань;
- аналіз прикладів інклюзивних видань, участь у дискусіях та обговореннях,
- підготовку коротких аналітичних робіт або презентацій, а також виконання тестових завдань.

Поточне оцінювання дозволяє відстежувати поступове формування професійних компетентностей, пов'язаних із аналізом доступності книжкових продуктів, принципами інклюзивного дизайну та етичними аспектами видавничої діяльності.

Підсумковий контроль передбачає виконання комплексного підсумкового завдання, яке може включати аналіз інклюзивного книжкового або цифрового видання, оцінювання його доступності для різних читацьких аудиторій, а також розроблення пропозицій щодо вдосконалення структури, дизайну або способів представлення інформації. Підсумкове оцінювання проводиться у формі заліку та враховує результати поточної роботи студентів(-ок) протягом семестру.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів(-ок) освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Критерієм успішного оцінювання є досягнення здобувачем(-кою) вищої освіти мінімальних порогових рівнів (балів) за кожним запланованим результатом навчання.

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до принципів об'єктивності, систематичності та прозорості та передбачає врахування як теоретичної підготовки студентів(-ок), так і сформованості практичних навичок аналізу та створення інклюзивних видань. Під час оцінювання враховуються такі критерії:

- здатність аналізувати інклюзивні видання;
- уміння застосовувати принципи доступності на практиці;
- аналітичні та комунікативні навички;
- якість виконання практичних завдань.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»
https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivets_koho-natsionalnoho-universytetu.pdf
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»
<https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwwgb/polozhennia-chnu-pro-plahi-at-2023plusdodatky-31102023.pdf>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. World Wide Web Consortium – [Web Content Accessibility Guidelines \(WCAG\)](#).
2. [EPUB Accessibility 1.1](#) – специфікація доступності електронних видань.
3. [EPUB 3.3 Specification](#) – стандарт структури сучасних електронних книг.
4. [WAI-ARIA \(Accessible Rich Internet Applications\)](#) – рекомендації щодо доступності цифрових інтерфейсів.
5. [European Accessibility Act](#) – європейські вимоги до доступності цифрових продуктів і послуг.
6. [Accessible Books Consortium](#) – ресурси та навчальні матеріали щодо створення доступних видань.
7. [Association of University Presses](#) – рекомендації щодо впровадження стандартів доступності у видавничому процесі.
8. [International Publishers Association](#) – база знань, рекомендації та стандарти книговидавництва.

Презентація курсу «Інклюзивні видання: технології створення та принципи доступності»

https://drive.google.com/file/d/1X7HpPv_9nraIaxv_18YWbZbtVVMNbbON/view